

Andreas Ammentorp Sørensen — Sædemand og Folkevækker.

Af Redaktør *C. Nørrelykke-Christensen*

Som faa andre Egne oplevede Midtsjælland i det 19. Aarhundrede en rig folkelig og politisk Udvikling. Baggrunden herfor var vel ikke kun en vaagnende Almuebefolknings Trang til fri Livsudfoldelse, men ogsaa i en ikke ringe Grad, at der netop paa Midtsjælland ud af denne mærkelige Tidsperiode opstod en Kreds af gode Mænd, hvis Rødder stak dybt i Folkemulden og hvis fine menneskelige Egenskaber, parret med en egen Evne til at se frem, gjorde dem selvskrevne som Sædemænd i folkelig, kristelig og politisk Henseende. Til denne Kreds af Mænd hørte Sognepræst Andreas Ammentorp Sørensen, hvis Lykke det blev at virke som Forkynder og Folkevækker paa disse Egne i mere end 50 Aar, nemlig i Nordrup-Farendløse 1823/30, Førsløv-Sneslev 1830/53 og Terslev-Ørslev 1853/74. Hans Forkyndelse skal have været inderlig og stilfærdig, hans Forstaaelse for sine Sognebørns Problemer af en egen Art, og som Menneske var han livlig og stærkt interesseret i Tiden og dens Rørelser. Yderligere var han en dygtig Landmand og stærkt politisk interesseret, hvilket medførte, at han fra 1849 til 53 var

Medlem af Landstinget og her øvede en betydelig omend stilfærdig Indsats, der gjorde ham respekteret af alle og medførte, at han i 1853/54 valgtes som Medlem af Rigsretten.

Slægten.

Andreas Ammentorp Sørensen var runden af Præsteslægt og født 20. December 1793 i Sundby Præstegaard (Stadager-Nørre Kirkeby Sogne) paa Nordfalster. Faderen var Sognepræst Jens Sørensen, født 1739 i København som Søn af Procurator Søren Rasmussen og Hustru, Karen Jensdatter Kock, Præstedatter fra Skovlænge-Søllested paa Lolland. Jens Sørensen blev Student i 16-Aars Alderen, og allerede 19 Aar gammel blev han teologisk Kandidat. Efter i nogle Aar at have virket som Skibspræst, bl. a. paa de store Chinafarere, blev han i 1772 kaldet til Sognepræst for Linnerup-Hammer Menigheder ved Horsens og med Bopæl i Hjortsvang Præstegaard. Her indgik han Aaret efter Ægteskab med Charlotte Hegelund, Datter af Herredsskriver L. Pedersen, Hegelund, Bjæverskov, med hvem han havde 5 Døtre og 1 Søn, den senere Sognepræst Severin Hjortsvang, Paarup (f. 1774 — d. 1825). Charlotte Hegelund døde imidlertid kort efter, at de i 1787 var flyttet til Stadager-Nørre Kirkeby.

I 1791 indgik Jens Sørensen, hvis Skudsmaal var, at han „var nidkær, stille, havde gode Kundskaber og var ualmindeelig dygtig i de levende Sprog“, Ægteskab med den 38-aarige Christiane Frederikke Ammentorp, Datter af Præsten Anders Nielsen Ammentorp i Tirsted-Skørtinge paa Lolland og Hustru Inger Margrethe Jørgensdatter Ancher. Pastor

Anders Nielsen Ammentorp faar Betegnelsen „værdig i sin Vandel og eksemplarisk forsigtig“ og var, saavidt det kan ses, meget stærkt interesseret i Skolespørgsmaal.

Andreas Ammentorp Sørensens Lod blev altsaa fra Fødselen af at have relativt gamle Forældre, noget der i en ikke ringe Grad kom til at præge hans Barndom, idet Faderen allerede døde i 1803. Dette medførte, at Moderen flyttede til Nyborg og herfra blev Andreas Student i 1814. Spørgsmaalet om Valg af Livsbane har næppe været svært at løse, hvorimod økonomiske Vanskeligheder givetvis har præget Studietiden. Ihvertfald virkede Andreas Ammentorp Sørensen i Studieaarene som Lærer ved københavnske Skoler, ligesom han ogsaa i et Par Aar var Huslærer hos Pastor Johan Joseph Boserup (f. 1773 — d. 1835), der var Præst i Terslev-Ørslev fra 1811—35. Disse Aar skulde faa den allerstørste Betydning for hans videre Udvikling, idet han mødte sin første Hustru Eva Christiane Boserup (f. 1804 — d. 1834) og dermed kom i Slægtsskab med en Række af denne Egn's mest betydelige Præster.

Andreas Ammentorp Sørensen blev teologisk Kandidat den 9. Januar 1821 med haud. Den 14. Juni 1822 bliver han kaldet til Sognepræst i Durup-Tøndering Sogne i Viborg Stift og Aaret efter, den 30. Maj 1823, hjemfører han sin kun 19-aarige unge Brud. Hans Virke i Durup-Tøndering bliver dog kun af kort Varighed, idet han allerede den 28. November 1823 kaldes til Sognepræst for Nordrup-Farendløse Menigheder. Aaret efter kom det første Barn, en lille Pige, der i Daaben fik Navnet Christiane Frederikke efter Farmoderen, og den 17. Oktober 1825 noterer den unge Sognepræst i Nordrup Kirkebog: „En Søn, Lykkens Tinde

synes naaet“. Men kun 3 Uger efter ligger den lille Dreng bleg og kold i sin Kiste, en Drøm og et Haab er knust og Sorgens Skygge ligger over Præstehjemmet. Der kommer imidlertid flere Smaaabørn, ialt 7 i Løbet af 11 Aar, hvor af dog et Par dør som spæde. I 1829 mister han sin gamle Mor, og den 1. April 1834 maa han se sin Hustru gaa bort, fire Uger efter en lille Drengs Fødsel. „Sønnen blev døbt ved Moderens Baare. Daab og Tale blev forrettet af Pastor Mohr, Haslev“, hedder det i Førslev Kirkebog.

Tre af Børnene har efterladt sig Efterkommere. Datteren, Janine Louise, f. 25. November 1829 i Nordrup, blev den 30. Oktober 1868 gift med Gdr. Jens Nielsen, Tjæreby. Sønnen Joseph Ammentorp Sørensen, f. 18. Juli 1831 i Førslev, fik en Gaard i Give, hvor Slægten fortsat lever. Og Sønnen Jens Christian Ammentorp Sørensen, f. 4. Marts i Førslev, blev i 1859 gift med en Datter af Forvalter A. Thomsen, Sofiendal. Han blev Skibskaptajn, men døde allerede 1869 af gul Feber paa la Platafloden.

Den 7. Juni 1837 indgaar Andreas Ammentorp Sørensen Ægteskab paany, denne Gang med sin Kusine Johanne Andrea Ammentorp (f. 1792 — d. 1857), Datter af Præsten H. J. Ammentorp, Vester Aaby. Hun fik det Vidnesbyrd, at hun var rask og dygtig, og har med sin modne Alder nok været en god Moder for Børnene i Førslev Præstegaard og en god Præstekone i det hele taget. Hun døde den 15. Juni 1857 og hviler sammen med sin Mand paa Førslev Kirkegaard.

Landøkonomen.

At en Præst beskæftigede sig med Landbrug og i mange Tilfælde var Foregangsmand paa det landbrugsfaglige Om-

raade var ikke nogen ualmindelig Foreteelse — tværtimod For Andreas Ammentorp Sørensen gælder det imidlertid, at han synes at have taget Tingene paa en lidt anden Maade end Folk i Almindelighed. Ganske vist var han født i en Præstegaard paa Landet, men sine Ungdomsaar tilbragte han i Byen uden nogen større Kontakt med Landbruget, saa man skulde synes, at det var en ret ukyndig Mand, der som ung Præst gik i Gang med Løsningen af de mange landbrugsfaglige Problemer, som efter de økonomiske trange Tider trængte sig paa og fordrede en Løsning. Andreas Ammentorp Sørensen synes imidlertid at have et praktisk Tag paa Tingene og derudover lidt af en Forskers Grundighed.

I en Afhandling „Aarsagen til Brand i Hvede betræffende“ fra 1840, som „hvad det væsentlige angaar, alene er grundet paa egen Erfaring“, beretter han om Iagttagelser gjort omkring 1825—26, altsaa faa Aar efter han var kommet til Nordrup. Resultaterne af disse Iagttagelser falder ikke helt sammen med vor Tids Viden, men er af den Grund ingenlunde mindre interessante, efter som de viser, at Andreas Ammentorp Sørensen er inde paa den rigtige Vej. Han oplyser, at han ved Undersøgelser opdagede, at der inde i Avnens Hulhed, hvori Brandkærnen laa, var noget rustlignende Støv, som han lagde under et Mikroskop og fortsætter: „Jeg blev da til min Forundring vaer, at dette bevægede sig og bestod af Larver. Efter en Uges Forløb vare ikke flere Larver at finde omkring Kjærnerne i Brandaxsene paa Marken ... Larven er rustfarvet og glat og har Vorter eller Been som Kaalorme, hvorved Ringe dannes, som synes at staa i lige Afstand fra hverandre. Den ene Ende er kegleddanet spids, og den anden er afstumpet“.

Han anbefalede derfor Afsvampning i en Lud bestaaende af $\frac{1}{2}$ Skp. Melkalk, $\frac{1}{2}$ Skp. Bøgeaske og 4 Haandfuld Salt til hver Tønde, men gør dog opmærksom paa, at et fortrinligere Middel er 2 à 3 Lod Blaasten til hver Tønde, som først stødes, opløses i kogende Vand og derefter blandes med saa meget Vand, at al Hvede dermed kan gennemvædes. „Dette paagydes med en Vandkande eller overstænkes, og efter at dette gjentagne Gange er sket, og imellem hver Gang er overfældet med $\frac{1}{4}$ Skp. Meelkalk, som vel omrøres, bliver Hveden omsider skuffet sammen, og i denne Tilstand liggende — i det ringeste Natten over, at hver Kjærne kan gennemtrænges deraf, inden den udspredes for at tørres“.

Ogsaa paa andre Maader var han et Hestehoved foran. I Førslev drev han ikke blot Præstegaardens Jorder, men ejede desuden den Gaard, som nu ejes af Gdr. Ejner Larsen, og her skal han have udført de første Merglingsforsøg i Sog-net. Endvidere var Andreas Ammentorp Sørensen meget haveinteresseret.

Det er dog som Stifter af Haslev og Omegns Landboforening, at han i en ganske særlig Grad har indskrevet sit Navn i denne Egns Historie. Foreningen blev stiftet ved et Møde paa Terslev Kro den 19. Juli 1844 efter Indbydelse af Pastor A. Ammentorp Sørensen, Førslev, og Jægermester Post, Broksø. Initiativet til Foreningens Stiftelse er ifølge den velførte og velbevarede Forhandlingsprotokol udgaaet fra Sorø Amts landøkonomiske Selskabs Formand for 5te Distrikt, der omfattede Ringsted Herred. Foreningens Formaal skulde være „at fremme Oplysning, Flid og Dygtighed blandt Distriktets Beboere i alt, hvad der vedkommer dem i deres Stilling som Agerbrugere“, og Foreningens Omraade omfat-

ter Haslev, Terslev, Førlev og Nordrup Pastorater samt Braaby og Testrup Sogne. Af Foreningens Love fremgaar, at man vil tilstræbe en *faglig Oplysningsforening*, hvor Medlemmerne gensidigt belærer hinanden om de Landbrugs-spørgsmaal, som er brændende i Tiden. Medlemsoptagelse

Andreas Ammentorp Sørensen.

skete ved en Slags Ballotation paa Møderne og efter Forslag fra ældre Medlemmer.

Pastor Ammentorp Sørensen valgtes til Foreningens første Formand og genvalgtes hvert Aar uden Modkandidat. Efter at Foreningen under Krigen 1848—50 havde ligget stille,

genvalgte han paany og bestred Posten, indtil han i 1857 „ønskede sig entlediget fra den Post, han i 13 Aar havde beklædt. Forsamlingen tolkede ham deres Tak“.

Andreas Ammentorp Sørensens Initiativ og Foretagsomhed præger Foreningens første Aar, hvor der paa flere Maa-der blev øvet en Indsats, der maa betegnes som bemærkelsesværdig. Først og fremmest var det selve Dyrkningen af Jorden, man var optaget af og herunder Anskaffelsen af de nyeste Maskiner og Redskaber. I 1845 anskaffer man saaledes en saakaldt „Jordhøvl“, d. v. s. en stor Muldskuffe til Planering af Jorden, ligesom man faar forevist en saakaldt „Skarafikator“, en lille „Mecklenborgharve“ og en Kornsaamaskine. Ogsaa andre Maskiner og Redskaber blev indkøbt og derefter bortloddet blandt Medlemmerne. Ganske morsomt er et andet Eksperiment, nemlig en Præmiepløjning for Husmænd, som opmuntres til at pløje med kør. Helt tilfredsstillende blev denne Konkurrences Forløb dog ikke, idet den blev gennemført i to Aar med kun een Deltager. Paa Husdyrbrugets Omraade skete der ogsaa under Ammentorp Sørensens Ledelse en Del, omend det her i højere Grad skortede lidt med de praktiske Resultater. Bl. a. blev der saa tidligt som i 1846 bortloddet 4 „udmærkede“ Disley-Vædderlam til en Pris af 28 Rdl. De faglige Diskussioner er meget omfattende og omhandler bl. a. Mergling, Kløverhøets Høstning, Mælken og Flødens Behandling, og i 1846 diskuterer man især Guenons System til at bedømme Malkekøer, og man vedtog at anskaffe Bogen „Guenons Kendemærker“.

Ifølge Forhandlingsprotokollen vedtog man paa Mødet i 1852, at „Selskabet giver 10 Rdl. til en højere Dannelsesanstalt i Sorø“. Uvilkaarligt kommer man her til at tænke

paa Grundtvigs Højskole i Soer, som netop i disse Aar var meget stærkt paa Tale, men det viser sig, at Pengene i Stedet for er skænket til Hindholm Højskole ved Fuglebjerg.

At Egnens Landmænd satte megen Pris paa Ammentorp Sørensen faar man et lille Bevis for gennem en Tilføjelse til Landboforeningens Forhandlingsprotokol for 15. Februar 1873, hvori det hedder, at der „oplæstes en Skrivelse fra Sognepræst A. A. Sørensen, Terslev, som Svar paa Foreningens Henvendelse til ham i Anledning af hans Embedsjubilæum i afvigte Sommer“. Foreningen har altsaa husket ham og har villet glæde sin Stifter og første Formand saa mange Aar efter.

Politikeren.

At Pastor Ammentorp Sørensen var en Mand, man regnede med, fremgaar af den Omstændighed, at han opstilledes til den grundlovgivende Rigsforsamling 5. Oktober 1848 i Holløse Mølle-Kredsen, der omfattede Sognene Snelev, Førslev, Haslev, Frerslev, Braaby og Testrup paa Hasleveggen samt Gunderslev, Herlufsholm, Vallensved, Fodby, Karrebæk, Marvede, Hyllinge og Førslev af den senere Fuglebjergkreds. Valgstedet var Holløse Mølle. Ammentorp Sørensen opnaaede imidlertid ikke Valg, idet han kun fik 121 Stemmer, medens Skoleinspektør C. Fr. Frølund, København, opnaaede 713 Stemmer. Derimod valgtes han den 29. Decbr. 1849 til Landstingsmand (Konservativ) for 3. Kreds, der omfattede Sorø og Præstø Amter ved Valgsted i Næstved. De valgte opnaaede følgende Antal Stemmer:

1. Sognepræst, Dr. phil. P. C. Kierkegaard, Pedersborg, 183 Stemmer.

2. Møller F. Johansen, Hovby, 166 Stemmer.
3. Dispatcheur A. Wessely, København, 162 Stemmer.
4. Sognepræst A. A. Sørensen, Førslev, 159 Stemmer.
5. Premierminister, Lensgreve A. W. Moltke, Bregentved, 141 Stemmer.

Ved Valget den 3. Juni 1853 genvalgtes han som Medlem af Landstinget, men nedlagde sit Mandat den 30. Juni 1854, uden at nogen egentlig Grund hertil har kunnet spores. Den 25. Juni 1853 valgtes Ammentorp Sørensen til Medlem af Rigsretten.

Som Landstingsmand var han ikke blandt dem, der tog Ordet i Tide og Utide, men af Forhandlingerne fremgaar, at de Indlæg han fremkom med var saglige og velunderbyggede og holdt i en fin og sober Tone. I Samlingen 1849/50 talte han 18 Gange, 1850/51 14 Gange, 1851/52 10 Gange, 1852/53 8 Gange og 1853/54 12 Gange. Hans Speciale synes at have været Kirke- og Landbrugsspørgsmaal, ligesom han var meget optaget af Ungdommens Oplæring og Dygtiggørelse.

Det politiske Syn, som han gjorde sig til Talsmand for, var identisk med det folkelige og kulturelle Vaarbrud, hans Gerning iøvrigt var et Udtryk for. Han talte den jævne Mands Sag og gjorde det med en egen Inderlighed ud fra et brændende Ønske om Retfærdighed for høj som lav. Karakteristisk for denne Indstilling er et lille Skrift „Et Forslag til en mulig Forbedring i Husmandsstandens Vilkaar“ udsendt i 1844. I dette Skrift fremsætter han en Række Forslag til en Forbedring af Standens Kaar uden derved at ville træde de andre Stænder for nær. Han vender sig meget skarpt mod den stigende Tendens til at lade Fæstehusene blive Lejhuse,

ligesom han paapeger Nødvendigheden af at Naturalhove-riet ophører, „ikke blot for Husbeboernes materielle Fordeles Skyld, men ogsaa for Retfærdighedens, Moralitetens og Communernes Skyld“. Som Begrundelse for sit Forslag fremfører han, at det er enhver Mands „christelig Ønske“ at skabe sig et Hjem for sig og sine, „hvor han i Sygdomstilfælde kan tye hen og henleve sine Alderdomsdage“. Ganske vist kan ogsaa Husmænd med Lejekontrakter opnaa dette, men det afhænger saa ganske og alene af Herskabets Indstilling. „Hvor let kan ikke en indbildt eller virkelig Fornærmelse, begaaet enten af Husmanden selv, eller hans Familie, have hans Opsigelse til Følge? Maaske ligger Huset bequemt for en anden, hvis Tjeneste just behøves, eller eftertragter Nogen ved Bagtalelse og Rænker det bedre Hus. For alt saadant kan han ikke være sikker, og ved Salg eller ved Forpagtning beredes maaske Husmanden en Skjæbne, som han ikke havde kunnet tænke sig, da han leiede Huset“.

Videre gør Ammentorp Sørensen gældende, at en Lejekontrakt ikke inspirerer en Mand til at gennemføre Forbedringer, „saavist som Leje med et kvart eller et halvt Aars Opsigelse ikke er andet end en Forpagtning paa et kvart eller et halvt Aar“.

I sine Afgørelser for Naturalhoveiets Afløsning understreger Forfatteren, at Retfærdigheden paabyder, at det at faa Lov til at dyrke et Stykke Jord er et Gode, som man maa betale for. Spørgsmaalet bliver saa, hvor meget der skal betales for denne Ret, men Betalingen maa være den Møntsort, der er gældende i Landet, eller hvis nogen „vil gaa ham for nær, lad ham da betale med de Producter, som Jorden kan frembringe. Videre bør ingen gaae i sine Fordringer; at

forlange Personen for Tingen, det er ikke stemmende med Retfærdighed, og dersom en saadan Fordring gjøres, da manes Trældommen frem. Penge er dog det, der udjævner alle Ejendomsforhold godgjør Arbejde og Tjenester; hvorfor skal da dette ene Forhold være undtaget?“

Han nævner her, hvordan det ville stille sig, hvis en Husejer i Byen ikke vilde udleje nogen Bolig uden Arbejdsydelse og fremfører stiltfærdigt, at mange Steder paa Landet kan en ordentlig Bolig ikke lejes for Penge, saavist som der ikke bygges eller maa bygges flere Huse end nødvendigt for dem, som arbejder for Godsejerne. „Ingen kan forskaffe sig et Hjem der, ihvor fordeelagtigt det under andre Omstændigheder kunde være baade for ham selv og Egnens Beboere, uden at gjøre Arbejde derfor, og det bliver indlysende nok for Enhver, at hvad Beskaffenhed den Frihed er, med hvilken Huusmanden contraherer; thi Huuslye er ham ligesaa nødvendig som Klæder, og han kan ikke faae det paa anden Maade. Det er bekjendt nok, hvor vanskeligt det stundom er paa Landet at faa Huuslye i en Egn, og der gives Communer, som have ondt ved at faa Jord af Godsejeren, at der kan bygges et Fattighus derpaa, for deri at optage Enker, Oldinger, Svage eller andre, som ere usagte af Lejehusene“. Videre pointerer han, at det ingenlunde kan betegnes som en Krænkelse af Ejendomsretten at være forbunden til at fæste den Jord bort, der ikke hører til det Sted eller den Gaard, hvor Ejeren bor, ligesom han understreger, at Hus og Jord kan takseres i Penge, Arbejde derimod ikke.

Sagt med andre Ord: Ammentorp Sørensens politiske Idé er den, at der maa gives Datidens største Befolkningsklasse Mulighed for en Art social Tryghed, noget der i det lange

Løb vil komme hele Samfundet til gode. Denne Indstilling vidner ogsaa om hans dybe Respekt for selve Mennesket og dets Ret til Livsudfoldelse. Og det samme Syn gennemsyrrer en lang Række af de Indlæg, han i sin Landstingsperiode fremkom med. Derfor er det heller ikke underligt, at han — og vel navnlig blandt Landstingets mere moderate Fløj — nød megen Anseelse og Respekt, og af sine Vælgere og Sognebørn var elsket og respekteret som en Mand, hos hvem Forstaaelse altid var at finde.

Mennesket og Præsten.

Ammentorp Sørensens fine menneskelige Karakter gaar gennem alt, hvad han har beskæftiget sig med. Han var en Mand, som man regnede med og hvis Indflydelse af samme Grund var meget stor. En af dem, hvis Ungdomstid faldt sammen med hans Præstegerning i Terslev, afdøde Gaardejer Ingvor Ingvorsen, Toftevang, Ulstrup, karakteriserede ham som den Mand, der næst efter hans Far havde haft den største Indflydelse paa ham, og endvidere som en god Mand, der omfattede de unge med megen Varme.

Ogsaa Forholdet til Moderen giver et lille Glimt af Mennesket, saadan som det kommer til Udtryk i et Par smaa Vers fra hans unge Aar. Disse Vers findes endnu som gulnede Mindeblade blandt de Ting, som forhaabentlig en Gang skal fylde Haslev Museum og lyder saaledes:

*Elskte Moder, ej min Læbe
tolker dig mit Hjertes Slag.
Kun forgæves vil jeg stræbe
paa den glade Nytaarsdag
dig at takke for den Smerte*

*og den Glæde, du har delt.
Himmel skæver mit Hjerte,
Moder, og du faar det helt.*

*End smiler Livets unge Glæder,
O, Moder til Dem ned.
Nyd længe Deres Alders Hæder.
Nyd velbrugt Alders stille Fred.
Naar sent engang De fra os gaar,
skal evigt Deres Minde staa.*

Af hans Prædikener er kun bevaret en enkelt, nemlig en Høstprædiken holdt 15de Søndag efter Trinitatis i 1828, mens han var Præst i Nordrup-Farendløse. Den 31. Juli gik der et voldsomt Uvejr henover en Del af Nordrup, Ørslev og Farendløse Sogne, hvorved Høsten blev ødelagt og mange Mennesker kom ud for store Vanskeligheder. Uvejrets Rasen og dets skæbnsvangre Følger præger i høj Grad Prædikenen, som Ammentorp Sørensen lod trykke og sælge til Fordel for de skadelidte, men den vidner samtidig om en dyb og inderlig Kristentro. Det hedder i Prædikenen bl. a.:

— Mine Brødre! de fleste af os have allerede modtaget det Øvrige, det, hvad Livet og Legemet udfordrer; Leen er gjemt; Marken er aflædt: men dens Prydelse see vi endnu i de fulde Lader og i de kjernefulde Stakke, der omgiver Gaardene; vort Arbejde har den Algode rigelig lønnet.

Sandelig det Gode er os givet umiddelbart af Herrens Haand, som vi ved Høstens Begyndelse ikke troede skulde blive os til Deel. Vi saa Markens rige Afgrøde næsten moden til Høst, da tordensvangre Hagelskyer samlede sig over os, og Du, Alvældige! drog frem paa Veirets Vinge. Fra tungt svævende Skyer nedstyrtede ødelæggende Iis over Mark og

Eng, og Jorden fem Gange berørt af truende Lyn, skjulte sig skjælvende under kolde Lagen. Et saadant Veir har Ingen af os oplevet — et saa sørgeligt Syn saae vore Øine aldrig — De kornrige Marker blive pludselig forvandlede til Iissletter, Kornet var afslaaet, en Deel af Straaet knækket, og paa den Deel, der stod tilbage, pegede den tomme Vippe, berøvet sin Vægt, mod Himmelen og betydede den forfærdede Vandrer, hvorfra Ødelæggelsen var kommen. — Ængstelig førte Beboerne de forslaaede Kreaturer i Huus, og med deltagende Smerte lagde den bedrøvede Eier det uskyldigt lidende Lam paa sine Skuldre. — Mindes Du ikke, o Christen! Oldingen som stod midt paa sin Mark; Iis bedækkede hans Fødder; men det graae Hoved blottede han, og med foldede Hænder og taarefyldte Øjne skuede han mod Himlen og bad, at Herren, som tog igjen vilde give, at den Gud, som saa dybt saarede, atter vilde læge, og at han, der som Fader havde opdraget saa mange Børn i Tugt og Herrens Formaning, ikke nu skulde segne under Modgangens tunge Vægt. Saac Du Fædrene vende hjem til deres bedrøvede Ægtefæller og de ængstede Børn, for at forkynde, at Sæden laae spredt paa Agrene, og hørte Du dem under frembrydende Taarer sige: „Elskelige! vort lille Forraad er snart fortæret, og for den kommende Vinter have vi Intet til Brød; — hørte Du dem gjentage det sidste Udbrud: o Herre, se vor Nød! — og frels os Arme!

Medfølende Christen, deltagende Menneskeven! Dit Hjerte maatte bløde — Du vilde gjerne give; men endnu havde Du intet, og vedholdende Regn forhindrede Høsten. Ikke blot i Engen stode endnu Høestakke, liig svømmende Taarne, ogsaa paa mange Steder vare Markerne overskyllede,

og Kornet stod som Siv i Vandet. Den lidet Troende saae en langsom Ødelæggelse forhaanden, medens den Gudhengivne bad til Himmelens og Jordens Herre, at han vilde sprede de tykke, regnsvangre Skyer, og biede paa Herrens Hjælp i Tillid til Prophetens Ord, at den Retfærdige ved Troen skal leve. Ja, men David sagde han: Hvorfor nedbøier Du Dig min Sjæl og bruser over mig? Bie efter Gud, thi jeg skal endnu takke ham, fordi der er megen Frelse for hans Ansigt. — Dog endnu var nogen Frygt tilbage — da sloge Fuglene sine Vinger ved hans Side, og under Glædessange hævede sig mod Skyen; Hans Øine fulgte dem, og han tænkte paa Jesu Ord: „Seer til Fuglene under Himmelen, de saae ikke, de høste ikke, og sanke ikke i Laden; dog føder deres himmelske Fader dem alligevel. Ere I ikke meget mere end de? Beskæmmet ned slog han Øinene; men Freden gjenvandt han, — Tilliden voxte — og Haabet oplivedes — og Haabet paa Gud beskæmmedes ikke.

Snart indhylledes Solen ei i mørke Skyer; men skred hver Dag klartskinnende hen over Himmelens Bue, tørrede Sæden og Marken og fremkaldte paanye Virksomhed og Glæde. Baade den, som havde Lidet og den som havde Meget, kunde nu hjemføre Herrens Velsignelse, og inden Regnen igjen brød frem, fandtes paa den Flittiges Mark ingen Kornneg mere.

Dette gjorde Gud — og vendte ei sit Aasyn fra os i Nøden. Kunde da Nogen iblandt os, som have modtaget den naadefulde Hjælp, glemme den Eviges Barmhertighed? nei, dengang Du fulgte dit sidste Læs til Laden, og dit glade Hjerte udtalte sine Føelser med Johs. Ord: „Herrens Navn være lovet“! — Hvilket Ønske maatte da være inderligere, hvilket

Forsæt fastere, end ved et virksomt og dydigt Liv at gjøre Dig Guds Godhed værdig, hvilken Stræben større end den, at gjøre den himmelske Faders Villie her paa Jorden, eller, som Jesus udtrykker det, at søge Guds Rige. — Dine lidende Brødre, som Intet høstede, maatte derefter vorde den første Tanke, og at kunne række dem Gaver af dit Forraad, være dig en salig Lyst. — Dog — hvortil mere — i ere Alle kommet mig imøde med god Villie til at hjælpe, og have sagt: „Saligt er det hellere at give end at tage“.

Men Du, o Broder! som istedetfor tunge Neger hjemførte den lette Halm, Du, hvis Taarer saa tit under Arbeidet blandede sig med Ansigtets Sved; har Du paa denne Høstfest intet Takoffer at bringe Herren? — Jo nu, da Du har overvundet Sorgens første Udbrud, vil du takke Gud, der gav Dig Trøst og Haab ved Jesu Christi Lære, der gav Dig Bolig i et Land, hvor Kongen er Folkets Fader, og som villigen letter sine betrængte Undersaatters Byrder; Bolig iblandt Christne, hos hvilke Jesu Sæd bærer rige Frugter, — og, naar de med broderligt Hjerte række Dig Gaverne, da skal Du ogsaa finde, at det er saligt at modtage.

Aldrig skal Du mere skue den skydækkede Himmel med Fordærvelse, og, naar Du efter henrundne Aar fortæller dine Børnebørn den Skjæbne, der ramte Dig og fremstiller denne Tildragelse for dem, som et Minde om Brødres Kjerlighed, hæve dine gamle Øine mod Himmelen, nedbede Velsignelse over Konge og Fædreland og ende med Jesu Christi Formaning: „Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skal alt Øvrigt tillægges Eder.“

Efter sin anden Hustrus Død i 1857 begyndte Alderen at gøre sig gældende for Ammentorp Sørensen, og i 1862 fik

han som personel Kapellan S. E. Juul, der havde været Huslærer hos Provst Andersen i Nordrup, og i ham fandt den gamle Præst en god Støtte. Ved sit 50 Aars Jubilæum som Præst i den danske Folkekirke den 8. Juni 1872 blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog og stiftede i den Anledning et Legat paa 1000 kr. for værdige trængende i Terslev Sogn. Dette Legat fik kongelig Konfirmation den 29. April 1873. Den 6. Januar 1874 fik han sin Afsked efter næsten 52 Aars Præstegerning. Han flyttede til København, hvor han afgik ved Døden den 7. September 1881, næsten 88 Aar gammel.

Andreas Ammentorp Sørensen var en Folkevækker, en særpræget Personlighed og et nobelt Menneske. Som Landøkonom, Politiker og Præst øvede han en Gerning udover det almindelige og blev derigennem i Stand til mere end nogen anden at sætte sit Præg paa den folkelige og politiske Udvikling paa Haslev-Ringstedegnen.

LITTERATURHENVISNINGER:

A. Ammentorp Sørensen: „Høstprædiken 1828“ — Samme: „Husmandsstandens Vilkaar 1844“ — Samme: „Aarsagen til Brand i Hvede betræffende“, i „Efterretninger fra Sorøe Amts Landøkonomiske Selskab 1840“ — P. N. Pedersen: „Haslev og Omegns Landboforening 1844—1944“ — Samme: „Andreas Ammentorp Sørensen“ (Folketidende Nr. 229 A, 25. December 1941) — I. V. Christensen: „En Præst og Politiker fra forrige Aarhundrede“ (Folketidende Nr. 300 A, 24. December 1928) — Landstingets Forhandlinger 1849—54 — S. V. Wiberg: „Dansk Præstehistorie“ (Bd. 1—4) 1870—79 — Th. H. Erslew: „Almindeligt Forfatterlexicon for Kongeriget Danmark“ (Bd. 1—6) 1843—68 — Paul Nedergaard: „Dansk Præste- og Sognehistorie“ 1849—1949 (Bd. II) 1954.